

HAYVAN YETİŞTİRME İLKELERİ

5. HAFTA

Prof. Dr. Mehmet ERTUĐRUL

DAMIZLIKÇILIKTA KAYITLAR **Devam**

▣ 2. Et Verimi

Koyunculukta

- Büyüme hızı (Doğum ve süten kesim ağırlıkları ve besi performansı)
- Kesim randımanı
- Karkasın görünümü
- But ve sırt-bel oranı
- Göz kası alanı
- Mermerleşme

Döl kontrolü ile babalar seçilir, kesilmeyen döllere ise aday koç olarak ayrılır

DAMIZLIKÇILIKTA KAYITLAR Devam

▣ 3. Yapağı Verimi

- Yapağı verimi ve özelliklerinin kalıtım derecesi yüksektir.
- İlk kırkım yapağı veriminin kalıtım derecesi yüksek, çevre etkisi azdır.
- Yapağının önemli olduğu durumlarda kalite özellikleri üzerinde de durulur.
- Erken seleksiyon için kaburgadan alınan deri örneğinde folikül sayıları dikkate alınarak gelecekteki yapağı verim ve kalitesi tahminlenir.

DAMIZLIKÇILIKTA KAYITLAR Devam

▣ 4. Süt Verimi

-Laktasyon doğumla başlar, tür ırk ve yetiştirme koşullarına bağlı olarak belirli süre devam eder.

-Süt verimi bakımından hayvanın genotipik değeri, damızlıkta kaldığı süredeki tüm laktasyonlarında verdiği toplam süt miktarı ile ölçülür. Bu veri pedigri seleksiyonunda kullanılır.

-Mevcut laktasyon verimlerinden ömür boyu süt verimi tahmin edilebilir. Bu veri boğa adayı analarının belirlenmesinde kullanılır

DAMIZLIKÇILIKTA KAYITLAR **Devam**

-Laktasyon süt verimi kontrol sağımlarıyla belirlenir

-Süt veriminde laktasyon sırası ve ilk laktasyonları karşılaştırılanlarda ay olarak yaş dikkate alınmalıdır

-Süt verimi yanında, sütteki; yağ, protein ve kuru madde oranları da dikkate alınır.

DAMIZLIKÇILIKTA KAYITLAR Devam

▣ 5. Yumurta Verimi

-Damızlık işletmelerinde 72 haftalık yaşa kadar yumurta verimi

-45 ila 50. haftaya kadarki verimlerden tahmin

-Yumurta ağırlığı

-Yumurta verimi Kal. Der. Düşüktür o nedenle familya seleksiyonu uygulanır.

-Üstün familyaların üstün bireyleri seçilerek kombine seleksiyon uygulanır

DAMIZLIKÇILIKTA KAYITLAR Devam

▣ SÜBJEKTİF DEĞERLENDİRME

1.Döl Verimi

-Primer ve sekonder eşey ıraları kusursuz olan hayvanların döl veriminin yüksek olduğu var sayılır.

2. Et Verimi

-İsabet yüksektir. Eksperler hayvanın beside ne kadar ağırlık artışı sağlayabileceğini, işaret ve kavram noktalarının el ile muayenesi veya sadece göz ile değerlendirerek bile karkas niteliklerini tahmin edebilmektedir.

DAMIZLIKÇILIKTA KAYITLAR Devam

3. Yapağı Verimi

- Miktar ve kalite kolaylıkla tahmin edilebilir
- Baş ve karın altının yapağı örtüsü
- Avuçlandığında hissedilen sıklık
- Kaburga bölgesinde iki yana ayrılan yapağıda; parlaklık, incelik, ondülasyon, temizlik
- Lüle veya kıllarda elastikiyet ve mukavemet

DAMIZLIKÇILIKTA KAYITLAR Devam

4. Süt Verimi

- Solunum Tipi
- Çok yediği halde kilo almayan
- Dar yapılı
- Uzun göğüs kafesli
- Kaburgaları belirgin şekilde görülebilen ve geriye meyilli
- Karın altına doğru yayılmış, başları birbirinden uzak ve sarkık olmayan meme yapısı
- Memenin arka yüzünün (süt aynası) geniş ve uzun olması

DAMIZLIKÇILIKTA KAYITLAR Devam

▣ PUANLAMA

-Amacı, sübjektif değerlendirmede isabeti artırmaktır

-Özelliklere puan verilir. Özelliğin en mükemmel hali 5 (veya 10), en yetersiz hali 1 puanla değerlendirilir.

-Her özelliğin çarpım faktörü farklıdır

-Yüksek toplam puan alanlar damızlığa ayrılır

Özellik	Puan	Faktör	Max. Puan
Genel Görünüm	1-5 (10)	2	10 (20)
Yağlanma	1-5 (10)	1	5 (10)
Omuz, kürek, boyun eti	1-5 (10)	1	5 (10)
Sırt-Bel et	1-5 (10)	3	15 (30)
But Et	1-5 (10)	3	15 (30)
Toplam		10	50 (100)

ÇİFTLEŞTİRME YÖNTEMLERİ

- ▣ Damızlıkçı işletmeler, damızlık seçerken bunları hangi yöntemlerle çiftleştirerek hangi niteliklerde dölleri elde etmek istediklerine veya hangi erkek hayvanla hangi dişilerin çiftleştirileceğine karar vermelidir.
- ▣ **1.Saf yetiştirme**

Aynı ırktan erkek ve dişi damızlıklarla sürdürülen yetiştirme yöntemidir. Sürüde, ıslahına çalışılan karakterler bakımından yeterli varyasyon varsa yani verim özelliklerinin kalıtım derecesi yeterince (>0.30) büyükse en kolay ve güvenilir sistemdir

ÇİFTLEŞTİRME YÖNTEMLERİ Devam

▣ a.Akrabalar arası yetiştirme

İŐletme damızlıklarını sürekli olarak aynı sürüden seğıiyorsa (kapalı yetiştirme), zaman içerisinde sürü içerisindeki hayvanların akrabalıkları artar.

-Seleksiyonun etkinliğı azalır,

-Akrabalar benzer genotipe sahip olur,

-Ortak atalar genlerinin bir bölümünü döl ve torunlarına aktarır.

-Döl ve torunlar ortak genlere sahip olur,

-Akrabalık arttıkça ortak genlerin oranı ve hayvanların genotipik ve fenotipik benzerliğı artar,

-Seleksiyonda isabet azalır.

ÇİFTLEŞTİRME YÖNTEMLERİ **Devam**

- ▣ Yeni bir ırk elde edilmeye çalışılırken, geliştirilen ırk özelliklerinin sabitleştirilmesi (homozigotlaşma) için başvurulan bir sistemdir.
- ▣ Akrabalığın artması, kantitatif verimlerde gerilemeye (Akrabalı yetiştirme dejenerasyonu) neden olabilir. Bu durumda uzak akrabalar ve akraba olmayanların çiftleştirilmesi gerekir
- ▣ Dejenerasyon, düşük kalıtım dereceli karakterlerde görülür. Örneğin döl verimi azalır.

ÇİFTLEŞTİRME YÖNTEMLERİ Devam

- ▣ Döl veriminin azalması, işletmenin gelirlerinin azalması ile doğrudan, daha yüksek verimli damızlıkların seçilme olasılığını azaltarak dolaylı olarak işletmeyi olumsuz etkiler.
- ▣ Akrabalı yetiştirmede homozigotlaşma katsayısının generasyondan generasyona artışı

$$\Delta F = 1/8A + 1/8B$$

formülüyle hesaplanır. A ve B her generasyonda ana ve baba sayılarını gösterir.

ÇİFTLEŞTİRME YÖNTEMLERİ **Devam**

▣ Akrabalı yetiŐtirilen sürülerde sakat ve ölü doğumlar görülür. Bu resesif genlerin homozigotlaşmasıyla oluşur. Bu gibi durumlarda söz konusu ana ve baba sürüden atılarak resesif nitelikteki zararlı etkili genlerin temizlenmesi sağlanır.

▣ **b.Kan tazeleme**

Kalıtım derecesi düşük karakterlerde, ortalama yükseltilmek istendiğinde, bu karakter bakımından üstün, aynı ırktan diğer sürülerden damızlık erkek hayvanlar sürüye katılarak kan tazeleme yapılır